

Valentin Pintar – Tinka

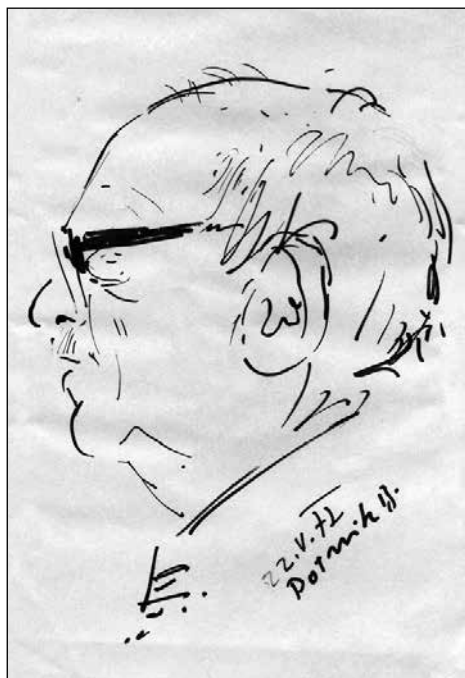
(1898–1983)

Martin Pintar

Valentin Pintar se je rodil 30. prosinca 1898 očetu Valentinu in materi Ivani, rojeni Potočnik. V rodbini je bil do danes zadnji v seriji Valentinov, iz tega pa izhaja tudi hišno ime Tinkov (Tinkotov). Njegov oče Valentin Pintar ima v poročnem listu zapisano, da je bil hišar in žagar.

To izhaja iz dejavnosti preteklih gospodarjev Klopčič. Priimek Pintar je k hiši prišel s poroko prednika Valentina Pintarja I. 1840, ko se je poročil z Marijo Klopčič. Če se vrnem k očetu, ki ima v poročnem listu iz leta 1896 zapisano hišar in žagar, je bila njegova dejavnost povezana tudi z zidarstvom, kar je razvidno iz lepo ohranjene reklamne table VALENTIN PINTAR – zidar, ki je predstavljena v nadaljevanju in jo je njegov sin Tinka kasneje predelal za čevljarstvo dejavnost. Iz zidarske dejavnosti njegovega očeta je ohranjena zanimiva fotografija, kjer je oče na sliki skrajno levo. Po ustnem izročilu je bila fotografija narejena ob poslikavi zastora za glavnim oltarjem v župnijski cerkvi sv. Antona.

Mama Johana, rojena Potočnik, iz Martinj vrha se je poročila z vdovcem Valentinom po smrti njegove

Valentin Pintar – Tinka (1898–1983).

Fotografija posneta ob poslikavi zastora v cerkvi Sv. Antona v Železnikih.

prve žene. Valentin – Tinka se jima je rodil v hiši tik ob plavžu v času, ko je dolgoletna železarska tradicija doživljala zadnje vzdihljaje in so bili Železniki na pragu stagnacije, revščine in številnih migracij. Glede na očetovo dejavnost in nekaj posesti je bila družina trdno zakoreninjena v kraju. Iz njegovega pripovedovanja mu je na ta leta ostal neizbrisljiv spomin, ko ga je oče peljal k plavžu, ko so v njem zadnjič zakurili, zaradi rosnih let pa mu, razumljivo, takratno dogajanje ob zatonu železarstva ni pustilo širšega vtisa na dogajanja tistega časa. Glas norca ga je spremljal le prva leta otroštva, v kasnejših letih pa je odrasčal ob stalnem ropotu dveh žag pod plavžem, ki sta izkoriščali nekdanji bajer. Pogosto je omenjal, da je bilo v otroštvu njihovo igrišče ogromna skladovnica hlodov, ki so se razprostirali takoj za ozko cesto pa do žag.

Šolska leta je nastopil v takratni dvorazredni ljudski šoli v Železnikih v šolskem letu 1904/1905.

Valentinovo učno spričevalo.

Iz obdobja odraščanja do leta 1915 ni posebnih zapiskov, v tem času je ostal brez očeta, ostali so drobni spomini iz pripovedovanj. Po razglednici iz leta 1915 je bil verjetno že kot nabornik za krajši čas v Judenburgu.

Obdobje, ko so bili Železniki na prepihu, ko so ljudje odhajali s trebuhom za kruhom, ni dopuščalo posebnega blagostanja in dogajanja. Pri hiši je bilo nekaj zemlje in ena do dve kravi, kar je v tistem času v Železnikih pomenilo mleko in nekaj mesa za približek. Obenem je pomenilo tudi trdo delo po bregovih in senožetih. Pogosto je omenjal nedelje, pa ne toliko glede tega, kaj so kot otroci počeli, ampak le to, da se je nedelja poznala po tišini, ker so takrat ustavili žagi, ki sta sicer v neposredni bližini neprestano godli. Poseben praznik z gostijo za otroke pa je bil, ko so 'vzeli vodo', in je bilo takrat lovljenje rib vsesplošna dejavnost, seveda, če si se po njegovih navedbah izognil 'ferboltarju', ki je strogo branil zakupniške pravice.

Njegova mladostniška želja je bila po navedbah sina Janka mizarско znanje. V tistem trenutku ta želja ni bila izvedljiva, zato je zaslužek našel v čevljarstvu. Od 1. maja 1912 do 1. maja 1915 se je učil

čevljarških spretnosti pri sosedu Valentinu Šmidu. S prvim majem 1915 je pri njem nastopil prvo zaposlitev, kjer je ostal do decembra.

Nadaljeval je pri Jakobu Kralju do maja 1916, ko je dobil vpoklic v vojsko. S tem se je pričelo njegovo skoraj štiriletno obdobje negotovosti in kaljenja slovenske zavesti, ki je trajalo do 28. februarja 1920.

Ko je bil z osemnajstimi leti vpoklican v vojsko, je po Evropi že slabi dve leti vihrala vojna, slabo leto se je v bližini odvijala ena največjih morij te vojne – soška fronta.

Na sliki z 11. maja 1916 se še vidijo brezskrbni fantje. Valentin – Tinka, tako se je podpisoval na razglednice, ki jih je v naslednjih letih pošiljal domov, sedi na skrajni levi. Tretji z leve je Polde Košmelj. Verjetno jim ni bilo prizaneseno z informacijami, ki so prihajale iz neposredne bližine, in je bilo slovo toliko težje. Po zbirnem mestu na Trati se je nekaj časa za njim izgubila sled, potem pa se je oglasil s pomirjujočo informacijo, da kot rekrut sodeluje pri oskrbovanju soške fronte v bohinjskem zaledju. Tu so transportirali opremo, orožje ter hrano od Bohinjske Bistrice mimo jezera in Komne na Bogatin.

V nadaljevanju je služil v 17. pešpolku v Judenburgu.

Vojaški naborniki.

Tinka s sotrpini v Judenburgu.

gu, kaj se je v tistih dveh letih z njim dogajalo, pa se lahko sklepa le po razglednicah in fotografijah, ki so se ohranile. O tem obdobju tudi ni govoril.

Na fotografiji šestih sotrpinov iz Judenburga leta

1917, Tinka je srednji zadaj. Po uniformi se ne da ugotoviti, v kateri enoti je služil. V tistem obdobju so morali sami skrbeti za uniformo.

Na fotografiji Kozaškega polka leta 1917 v Thalerhofu pri Gradcu je v skupini vojakov označen z X. Thalerhof je bil v tistem času veliko vojaško taborišče predvsem z ujetniki z rusko-ukrajinskega področja. Ohranjena je še fotografija z Dunaja leta 1918. Domov se je vrnil po končani vojni 10. novembra 1918. Iz obdobja prve vojne je ohranjena šatuljica, kjer je navedeno sanitetno vozilo. Po kateri poti se je vračal, ni znano, se je pa v tistih dneh v Mariboru že zgodil Rudolf Maister.

Po dobrih dveh mesecih domačega razvajanja je dobil vpoklic in se pridružil Maistrovim borcem za severno mejo. Ko so 14. januarja potekali prvi boji, je bil že vključen v njegove enote na Koroškem. Iz tega obdobja je ohranjena zanimiva fotografija, datirana z marcem 1919 in pripisom: spomin z Jesenic. Domov se je vrnil konec februarja 1920.

Že konec februarja je željo po pridobivanju šušterskih izkušenj uresničil v Selcih pri Štefanu Čenciču in tam ostal dobrega pol leta. Želja po izpopolnjevanju znanja ga je vodila v Ljubljano, kjer je

Kozaški polk I. 1917 v Thalerhofu.

dobri dve leti nabiral izkušnje v petih čevljarških delavnicah. V zapiskih so navedeni: Marija Ravnihar, Alojz Bergant, Mihael Peternel, Janko Ješe in Josip Balazič. Februarja 1923 se je vrnil domov in pričela so se njegova aktivna leta v domačem kraju.

V tistem času v Železnikih ni bilo veliko zaposlitvenih možnosti. Izkušnje, ki si jih je nabral, so mu omogočile odprtje samostojne čevljarške dejavnosti. Obrtno dovoljenje je datirano s 13. junij 1923.

Dejavnost je opravljal v domači hiši. Iz tega začetnega obdobja je lepo ohranjena lesena reklamna tabla z napisom Valentin Pintar, čevljar. Za osnovo je vzel že omenjeno reklamno tablo svojega očeta, kjer sta ime in priimek v originalu, dejavnost pa je spremenil.

Izkušnje, ki jih je pridobil v Ljubljani, in znanje nemškega jezika, ki ga je pridobil v vojnih letih, so ga pogosto vodila v Ljubljano ali Celovec, kjer je nabavljala material in sledil trendom v čevljarstvu, kar je s pridom uporabljal v svoji delavnici, ki jo je stalno nadgrajeval. Delavnost in gospodarnost sta mu omogočila uresničevati tudi njegove skrite želje, med njimi je bila v tistem času med prvimi fotografija.

Slika iz Dunaja 1918.

Spomin iz Jesenic.

Okrajno glavarstvo v Kranju.

Štev. 2.627/23.

I.

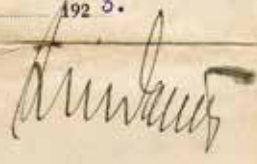
Obrtni list,

Valentin Pintar v Železnikih
 roj. dne 30. 1. 1898, pristojen(a) v Železnike
 je dne 13. 6. 1923, prijavil(a) nastop ^{prenega} _{rokodelskega}
 obrta čevljarškega,
 katerega bo izvrševal(a) v Železnikih,
 h. št. 50, občina Železniki.

Ta obrt je vpisan v obrtnem registru prostih in rok. obrtov
 pod tekočo št. 60.

V Kranju, dne 19. avgusta 1923.

ŽUPANSTVO TRGA ŽELEZNIKI
 Viež. 37 8. 1923 št. 591

Obrtno dovoljenje.

Reklamna tabla z napisom dejavnosti.

Fotografija prijateljev ob otvoritvi koč na Ratitovcu. Foto: Valentin Pintar

Njegov prvi fotoaparata je bila Kodakova kamera Obscura. Iz tega obdobja je ohranjenih nekaj fotografskih stekel in fotografij. Fotografija, ki je bila po-

sneta po katastrofalnih poplavih leta 1926 na Klovžah, kjer se na mostu vidi sanacijo podobnih poškodb, kot jih je ta utrpel leta 2007.

Most na Klovžah. Foto: Valentin Pintar

Nekaj fotografij izvira tudi iz gledališke dejavnosti pri Prosvetnem društvu, ko so pod vodstvom prof. dr. Koblarja igrali Beneškega trgovca.

Po fotografijah sodeč, je eno od vlog igrala tudi njegova bodoča žena Ana. Takratno delovanje in

prijateljevanje s prof. Koblarjem je bilo zaslediti skozi celo življenje.

Prelomno leto v njegovi mladosti je bilo leto 1928. V tem letu je zaključil s prenovo domače hiše, ki ji je temeljito spremenil zunanost, posodobil pa tudi notranjost.

Tinka in Ana Goja v igri Beneški trgovec.

Gostovanje v Škofji Loki.

"Muzko štimat" pred Plavčevo hišo, kjer je prisoten tudi prof. F. Koblar. Foto: Valentin Pintar

Povorka prosvetnega društva I. 1938 na Klovžah. Foto: Valentin Pintar

Domača hiša pred prenovo in po prenovi leta 1928.
Foto: Valentin Pintar

Njegova duhovitost se je pokazala mnogo let kasneje ob prenovi hiše leta 2004, ko se je odprla hišna kapelica, ki je bila ob obnovi v začetku leta 1928 zazidana. V notranjost je zazidal mapo, ki je vsebovala nekaj njegovih fotografij, in sicer fotografijo stare hiše, notranjosti hiše, svojo fotografijo in fotografijo svoje bodoče žene. Priložen je bil aktualni izvod časopisa Slovenec, srečke Jugoslovanske loterije in kratak rokopis takratnega dogajanja. Napovedal je skorajšnje poroko, z gospodarskega področja pa navaja ponovno pogajanje gospodarske komisije za gradnjo železniške proge v Selško dolino.

Poročil se je z Ano Goja, ki mu je rodila tri otroke: Marjana (1928–2013), Marijo (1930–) in Janka (1936–). Ob družini in čevljarški dejavnosti je pomagal mami, ki je še vedno vzdrževala za takrat značilno dejavnost Železnikov, to je košnjo po bregovih in senožetih za zagotavljanje krme za eno kravo z mladico. Ob tem se je navdušil tudi za sadjarstvo, kjer je izkoriščal skromne pogoje na kamnitem travniku za hišo. Pri izboru sadnega drevja si je pomagal s knjigo Sadni izbor iz leta 1929. Imel je številne sorte, vsake po eno drevo.

Njegov izbor je vseboval beli in rdeči kalvil, beličnik, carjevič, debelo bojkovo, voščenko ... Na zahodni strani hiše je imel zidni špalir za hruške, ki so bile po takratni navadi vezane ob zidne letve. Posadil je tudi Blumenbachovo maslenko in tudi pri njem je v hudih časih s svojo bogato rodnostjo služila za priboljšek, saj se je dobro prodajala. Kot zanimivost se je iz tega obdobja s pomlajevanjem ohranil beli poletni kalvil, ki ga je vzgajal na nizki podlagi v U-obliki, na katerega je bil zelo ponosen in je danes pri nas redka sorta.

Na spodnjem vrtu je posebno mesto na obeh straneh poti dobil špalir dvanajstih raznobarnih vrtnic na šipkovih deblih višine 1,5 m, ki jih je sam vzgojil in s posebno ljubeznijo negoval do svoje pozne starosti.

Njegova ostarela mama se je pred drugo svetovno vojno odločila, da proda kravo, rada pa je dejala, da bo to za "kakšn kofe" na stara leta. Takrat je to pomenilo tisoč din. Ko je prišla okupacija in menjava denarja, bi za ta denar dobila simbolično vrednost nemških mark. Močan slovenski ponos, ki je bil vtakan v celo družino, je botroval, da tega tisočaka ni zamenjala, ampak je vedno dejala, da ga ima raje za spomin, kot da njeno kravco zamenja za drobiž tujega denarja. Hranila ga je v molitveniku, kjer je ostal do današnjih dni. To je bila tudi popotnica v sledečih vojnih letih negotovosti in ukleščenosti med različne interesne strani. Preživeti je moral mlado družino, imel je obrt, ki so jo koristili tako okupatorji kot civilisti, od samega začetka narodno osvobodilnega boja pa je bil čevljar tudi partizanskim odredom. Od leta 1943 je bil član gospodarske komisije pri NOO. Po navedbah sina Janka je že v času okupacije imel pripravljeno slovensko zastavo, takrat še brez zvezde. Iz svojih prostorov se je moral dvakrat izseliti. Prvič je bilo ob nemški hajki, ko so hišo za svoj štab uporabili Nemci, drugič pa ob napadu na Železnike leta 1944, ko je bil v hiši štab Gradnikove brigade. Obakrat je bila hiša pravi vojaški arzenal. Po napadu naj bi pomagal tudi pri organizaciji mitinga, čemur se je s somišljeniki v gospodarskem odboru v prid krajanom uprl, ker so bili domačini izčrpani.

Sledila je nočna mobilizacija. Po odhodu je družina ostala brez hrane. To je botrovalo odločitvi, da se najprej odpove svojemu hobiju. Za golo preživetje je za moko prodal fotografu Francu Beštru iz Selc svoj Kodak in še en fotoaparatus, kar je težko prebolel.

Do konca vojne je sodeloval v Vojkovi brigadi, v začetku v četi, po bolezni pa je ostal v pokretni bolnici v Novakih, kjer je lahko ostal kot čevljar pod pogojem, da preskrbi lastno orodje. Tega mu je s pomočjo kurirja po številnih zapletih dostavila hči Marija. Za določena opravila, ki jih je moral opraviti doma na šivalnih strojih, je dobival prepustnice.

V partizanih, Valentin skrajno desno.

Pred iztekom vojne mu je umrla mama. Čevljarško dejavnost je takrat po svojih zmožnostih že opravljal sin Marjan. Kljub stalni podpori narodno osvobodilnemu boju pa zaradi obrtniškega statusa in svojega širšega nazorskega pogleda pri političnem delu narodno osvobodilnega boja ni bil najbolje sprejet, kar se je kasneje odražalo pri uveljavitvi pokojnine.

S čevljarško dejavnostjo je nadaljeval tudi po vojni. Njegov model ženskih škornjev je bil po navedbah hčerke Marije pravi modni hit. V avgustu 1955 je svojo čevljarško dejavnost zaključil. Temu je botrovala tudi poškodba sina Marjana, ki se je že izučil za čevljarja, vendar si je pri služenju vojaškega roka poškodoval hrbtenico.

Zaposlil se je v Kmetijski zadrugi Martinj Vrh, kjer je ostal do invalidske upokojitve leta 1963, ko je tudi zadruga zaprla svoja vrata.

Še v času zaposlitve je s somišljeniki pričel z aktivnostmi turistično-muzejske dejavnosti, ki bi

zaspanemu kraju prinesla večjo prepoznavnost in združevanje. Ker je bilo klekljanje v tistih letih dopolnilna dejavnost številnih žena pa tudi moških, so to izkoristili in s starimi običaji pripravili odmevno etnološko prireditev, za katero je pripravil program.

V družini je klekljala žena Ana, on pa se je lotil spominkarstva.

Izdeloval je lesene miniaturre s etnološkim pridihom, in sicer kozolec, zibko in čebelnjak. Slednja dva je izdeloval v barvni izvedbi, kjer je izkoristil še enega svojih hobijev, to je bilo slikanje z oljnimi barvami. Po slikarskih čopičih in olju je segal kot samouk, najprej je slikal na les, nato tudi na platno in steklo.

Zibka in kozolec, delo Valentina Pintarja.

Valentin Pintar ob slikarskem platnu.

Po navedbah iz spominskega članka o njegovem delu, ki ga je Muzejsko društvo izdalo po njegovi smrti, je bil leta 1950 med ustanovitelji Pododbora Muzejskega društva v Škofji Loki, ki je kasneje preraslo v samostojno Muzejsko društvo Železniki. Ko je zadruga po letu 1963 zaključila svojo dejavnost, se je upokojil, kar mu je omogočilo tudi aktivnejše vključevanje v muzejsko dejavnost, saj se je kot predstavnik Železnikov redno udeleževal sej Muzejskega društva v Škofji Loki in skrbel za povezavo z domačim krajem. To so bili tudi zametki muzejske dejavnosti v Železnikih, kjer so bili z Blažem Gortnarjem in Nikom Žumrom gonilna sila pri postavljanju prve muzejske zbirke.

V povojnih letih se je navdušil nad čebelarstvom, ki ga je spremljalo vsa nadaljnja leta. V bregu za domačo hišo je leta 1946 postavil čebelnjak z verando, ki je bil kasneje predstavljen v knjigi Čebelarstvo na Gorenjskem kot primer idiličnega čebelnjaka. V Krasu, takoj nad takratnim obratom Tehnice, je postavil še en čebelnjak, ki pa je konec sedemdesetih let pogorel.

Čebelarstvo mu je prineslo nove priložnosti in prijateljstva. Ko je s čebelarji vozil čebele na pašo v Goriška Brda, je navezal številna prijateljstva, ki jih je povezoval s turistično dejavnostjo. Rad je imel

dobro kapljico in veselo družbo.

V tretjem življenjskem obdobju mu je močno opešal vid. Ljubezen do naše dediščine, druženje in entuziazem so ga gnali v številne aktivnosti pri Muzejskem in Turističnem društvu. Sredi sedem-

Vabilo na sejo iz leta 1966.

Kot predsednik Turističnega društva in govornik na 2. Čipkarskih dnevih.

Čebeljak v bregu
za domačo hišo.
Foto: Valentin Pintar

Čebeljak za nekdanjim
obratom Tehtnice.
Foto: Valentin Pintar

desetih se je lotil izdelave kopije žage venecianke, gnane z elektromotorjem. Po navedbah sina Janka se je pogosto odpravil do Zgage in v Zgornjo Smolevo, kjer sta bili takrat še nespremenjeni originalni žagi te vrste. Maketa žage še sedaj domuje v muzeju. Po otvoritvi muzeja je med drugim sodeloval pri snemanju dokumentarnega filma od Suhe do Sorice, kjer je RTV med drugim posnela del muzeja, dele Železnikov s plavžem ter klekljanje. Aktivno je sodeloval tako pri vodenju po muzeju kot tudi z g. Žumrom pri širjenju, vodenju, pripravi

in urejanju muzejskih zbirk.

Leta 1969 se je po nekajletni bolezni od njega poslovila žena Ana. Iz tega časa je ohranjeno sožalno pismo dr. Franceta Koblarja, ki kaže na njuno tesno povezanost in dolgoletno prijateljstvo.

Po smrti žene Ane ga je dobrih 13 let do konca življenja s svojim petjem prebujal lišček, ki ga je prinesel z enega od svojih pohodov po Goriških Brdih.

Kot muzejski sosed je bil stalno vpet v turistično vodenje v okviru muzeja in okolice. V naslednjih letih svojega življenja je poleg aktivnega vodenja

Med bodočim muzejem in domačo hišo ga je ločila le gasa.
Foto: Valentin Pintar

Na čipkarski razstavi v Idriji leta 1968.

Dragi Tinka!

Ko sem se te dni vrnil z Dunaja, me je prizadela
 prva novica, ki sem jo slišal. Novica je bila žalostna:
 Vaša žena se je no hudemu bolehanju preselila v večnost.
 Besede sožalja so zame preučale, saj veste, da mi je
 rebrično hudo in kako rad sem se vedno oglasil pri
 vas in kako je bila ona vesela, da smo se spet
 videli. Le zadnje, med tremi meseci, je bilo rekla:
 Zame je samo še grob. Ob slovesu je še spala pri oknu
 in oči so bile polne solz. Rešena je bolehanja in
 zastužila si je nebеса. Ostali ste brez nje. Sam skušam,
 kako je to hudo. Pa vse mine in upam na novo
 srečanje brez kave, ostane. Tukaj ne bodo ostali
 še spomini na naše mlajše dni, ko ti bilo zares lepo;
 v teh spominih se tudi podoba vaše pokojne žene
 ni bo ostala z menoj.

Želim vam in vaši družini vednega pohajanja
 in ostajam
 vedno

France Koblarj

Lj. 26. okt. 1969.

Pismo F. Koblarja Tinku ob smrti njegove žene Ane.

Strastni kadilec v Pragi.

večjih skupin v sodelovanju s Toniko Ramovš skrbel tudi za njeno nadomeščanje pri dežurstvu v muzeju.

V letih po upokojitvi ni bil le turistični delavec, ampak je turistične izkušnje nabiral na številnih potovanjih po takratni domovini in sosednjih državah.

V Egiptu s pogostim sopotnikom Mihom Bertonclem.

Na njegovo zdravje je v poznih letih usodno vplivalo potovanje po Egiptu, kjer si je trajno pridobil težave s prebavnim traktom.

Svojo bogato življenjsko pot je zaključil po kratki bolezni 26. februarja 1983.

Slike so iz domačega arhiva Martina Pintarja.

Viri:

Marija Kalan, Janko Pintar.